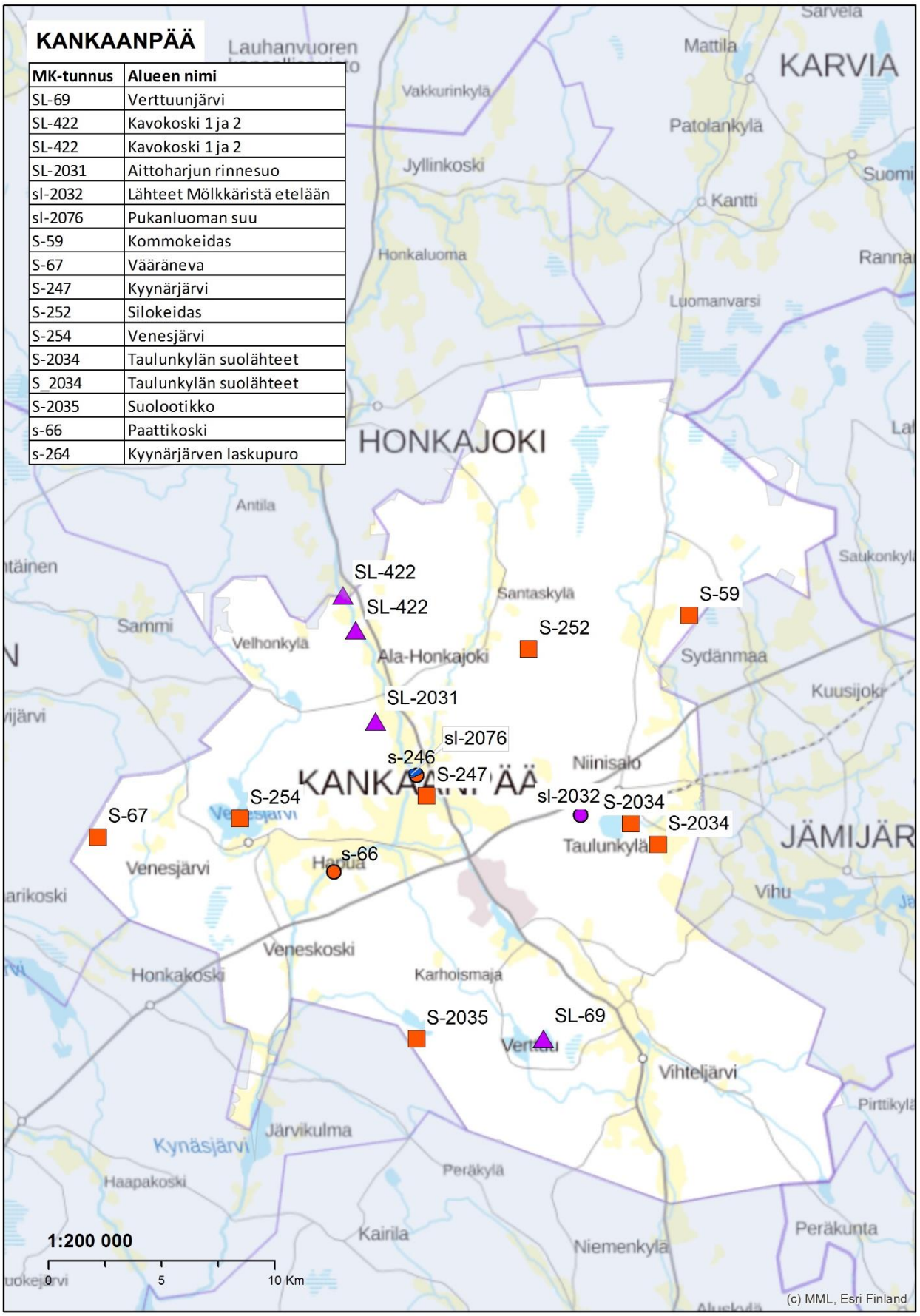

MK-tunnus	Alueen nimi
SL-69	Verttuunjärvi
SL-422	Kavokoski 1 ja 2
SL-422	Kavokoski 1 ja 2
SL-2031	Aittoharjun rinnesuo
sl-2032	Lähteet Mölkkäristä etelään
sl-2076	Pukanluoman suu
S-59	Kommokeidas
S-67	Vääräneva
S-247	Kyynärjärvi
S-252	Silokeidas
S-254	Venesjärvi
S-2034	Taulunkylän suolähteet
S_2034	Taulunkylän suolähteet
S-2035	Suolootikko
s-66	Paattikoski
s-264	Kyynärjärven laskupuro

Kuva 1. Pukanluoman rinteet ovat herkkiä sortumaan.

Kyynärjärven laskupuro ja Pukanluoman suu s-246 ja sl-2076

Alueella on kaksi maakuntakaavan suojelukohdetta, joista Pukanluoman suu on Natura2000-ohjelmaan kuuluva uomamainen ja Kyynärjärven laskupuro on aluemainen. Alueet sijaitsevat noin viisi kilometriä luoteeseen Kankaanpään keskustasta. Kohde on syvässä kurussa Kyynärjärvestä tuleva voimakkaasti meanderoiva puro, joka yhtyy Pukanluomaan hieman ennen Karvianjokea ja Pukanluoman suualuetta. Kohteita ympäröivät viljelykset. Lehtoluontoa on ainoastaan kapealti uomien eroosioherkillä laiteilla.

Jokien yhtymäkohdan niemekemäinen lehtoalue on vastikään hakattu ja alueelle on kasattu maa-aineksia. Lisäksi osa suojelualueesta on muutettu aiemmin pelloksi. Edustava kulttuurivaikutteinen ja runsaslahopuustoinen lehto löytyy Karvianjokivarresta aivan kaavarajauksen tuntumasta. Majavan jälkiä on kohteella runsaasti, minkä lisäksi jokitörmien puustoa on kaatunut monin paikoin uomien poikki.

Kohteen luonto on kärsinyt eriasteisista käsittelyistä, eikä luonnontilaista aluetta ole enää kuin vähäisessä määrin. Rehevä puronvarsiluonto kuitenkin elpyy suhteellisen nopeasti. Kohteen luontotyypeistä vaarantuneita (VU) ovat tuoreet keski- ja runsasravinteiset lehdot. Luontotyyppiä on tosin eniten ehdotetulla laajennusalueella (kartta 1). Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet ovat erittäin uhanalaisia (EN) luontotyyppejä. Pukanluomassa esiintyy taimen, *Salmo trutta*, joka on erittäin uhanalainen (EN).

Kasvilajistossa on edelleen kosteiden ja rehevien ympäristötyyppien lajistoa, kuten pohjanpunaherukka, mustaherukka, korpipaatsama, tuomi, lehtokorte, lehtovirmajuuri, soreahiirenporras, korpi-imarre, sudenmarja, rantaminttu, kielo, korpikaisla, lehtotähtimö, lehtonokkonen, puna-ailakki.

Kohteen rajausta esitetään tarkennettavaksi siten, että pellonosia rajataan pois ja lisätään sen ulkopuolella oleva edustava kulttuurivaikutteinen lehto (kartta 1).

Taulukko 1. Kyynärjärven laskupuro ja Pukanluoman suu -kohteiden luokittelu

Kunta, kylä	**Pääluokka**	4	**Rajaus**	
Kankaanpää, Kyynärjärvi	alaluokat	1.2, 6.2	muutettu	2
Maakuntakaavan kohde	**Luonnontila**		**Muutoksen syy**	
s-246 ja sl-2076	luonnontila, muutostila	1, 2	hakkuu, rakentaminen	1, 7
Seutukaava 5 tunnus	**Palautuvuus**		**Suojeluperuste**	
S-246	itsestään	1	kasvitieteellinen	2
Satakunnan LSS 1995-98	**Kehityssuunta**		uhanalaiset luontotyypit	8
175	vakaa, heikkenevä	=, -		
Pinta-ala	**Suojelustatus**		**Lähteet** (lähteen numero)	
MK: 5 ha ja 1 km **uusi**: 4 ha	maakuntakaava, Natura 2000	7, 12	1, 3, 4, 94	
Lisätiedot: Voimakkaasti meanderoiva puro rantalehtoineen, joka yhtyy Pukanluomaan ja edelleen Karvianjokeen. Kaksi vaarantunutta (VU) ja yksi erittäin uhanalainen (EN) luontotyyppi. Osin avohakattu ja kasattu maa-aineksia.				

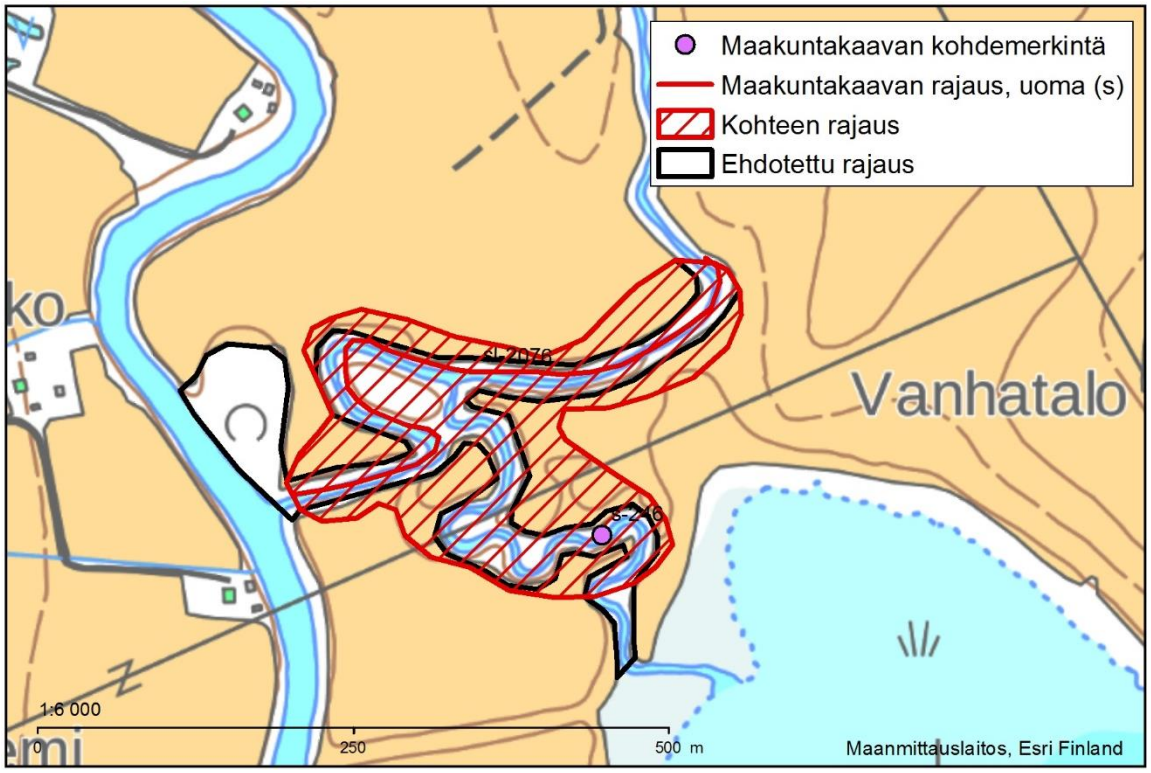

Kartta 1. Kyynärjärven laskupuron ja Pukanluoman suualueen kohteiden (s-246 ja sl-2076) rajaus.

Kuva 2. Pukanluoma ja Kyynärjärven laskupuron yhtymäkohdan lehtoniemeke on avohakattu ja sille on kasattu maa-aineksia.

Kuvat 3-5. Jokivarren lehto on monimuotoinen.

Kuvat 6-8. Karvianjoki. Pukanluoman suu. Pukanluoman ja Kyynärjärven laskupuron yhtymäkohta.

Kuva 1. Kyynärjärvi.

Kyynärjärvi S-247

Kyynärjärvi sijaitsee neljän kilometrin päässä Kankaanpään keskustasta luoteeseen. Kyynärjärvi on laakean peltolaakson pohjalla ja se saa vettä Pohjankankaan lähdepuroista. Järven vedet laskevat laskupuron kautta Pukanluomaan ja edelleen Karvianjokeen. Järven vedenpintaa on aikoinaan laskettu ja se on hiljalleen kasvamassa umpeen, vaikka ei olekaan erityisen rehevä.

Avovedessä kasvaa runsaasti kelluslehtisiä vesikasveja sekä järvikortetta ja järvikaislaa. Luhdat ovat enimmäkseen sara- ja pajuluhtia. Runsaat kasvillisuusalueet ovat rikkonaisia ja mosaiikkimaisia. Kesällä vesikasvitonta aluetta ei käytännössä ole.

Kyynärjärvi on erinomainen lintujärvi. Se sijaitsee maakunnallisesti arvokkaalla Kyynärjärvi-Pitäjänojan lintualueella. Järvellä ja lähipelloilla levähtää maakunnallisesti merkittäviä määriä laulujoutsenia, metsähanhia, kanadanhanhia, haapanoita, taveja, sinisorsia, jouhisorsia, kapustarintoja, töyhtöhyyppiä, suokukkoja, kuoveja, mustavikloja, valkovikloja, punajalkavikloja ja liroja. Merkittävät levähtäjämäärät keskittyvät enimmäkseen kevääseen.

Pesimälajistossa esiintyy muun muassa silkkiuikku, härkälintu, pikkulokki, naurulokki (VU), tavi, sinisorsa, lapasorsa, jouhisorsa (VU), haapana (VU), tukkasotka (EN), punasotka (CR), telkkä, isokoskelo, kaulushaikara, nokikana (EN) ja kuovi. Tukkasotkia pesii useita pareja. Nokikanan, punasotkan ja jouhisorsan pesinnät ovat olleet viime vuosina epäsäännöllisiä.

Kohteen rajaukseen ei esitetä muutoksia (kartta 1).

Taulukko 1. Kyynärjärven luokittelu

Kunta, kylä	**Pääluokka**	3	**Rajaus**	
Kankaanpää, Kyynärjärvi	alaluokat	3.3	ennallaan	1
Maakuntakaavan kohde	**Luonnontila**		**Muutoksen syy**	
S-247	luonnontila, muutostila	1, 2	umpeenkasvu	4
Seutukaava 5 tunnus	**Palautuvuus**		**Suojeluperuste**	
S-247	ennallistaen	2	kasvitieteellinen	2
Satakunnan LSS 1995-98	**Kehityssuunta**		eläintieteellinen	3
176	vakaa, heikkenevä	=, -	uhanalainen lajisto	8
Pinta-ala	**Suojelustatus**		**Lähteet** (lähteen numero)	
MK: 56 ha	maakuntakaava, MAALI	12,16	1, 3, 5, 30, 89	

Lisätiedot: Matala umpeenkasvava lintujärvi. Ei kuitenkaan ylirehevä. Merkittävä kevätmuutonaikainen levähdysalue. Pesimälajistossa esiintyy useita uhanalaisia kosteikkolintuja (VU, EN ja CR).

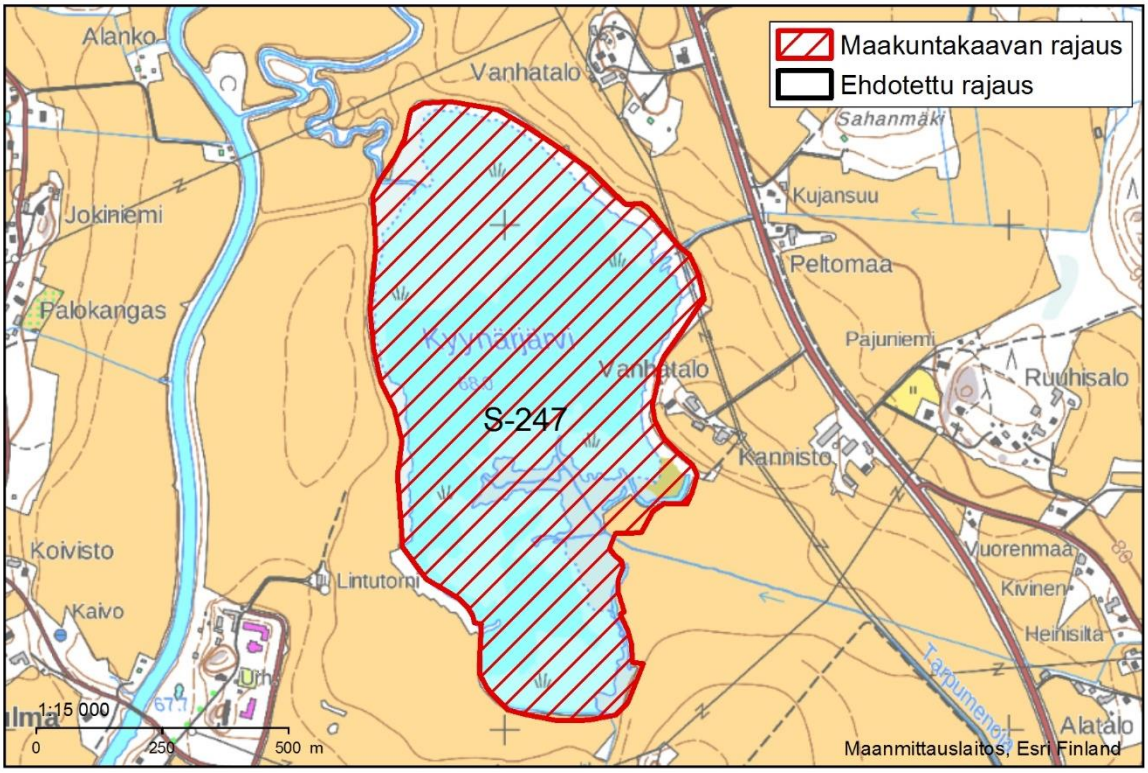

Kartta 1. Kyynärjärven (S-247) karttarajaus.

Kuva 2. Kyynärjärvi kasvaa hiljalleen umpeen ellei järveä kunnosteta.

Kuva 1. Paattikoski.

Paattikoski s-66

Kohde sijaitsee Paattikosken kylästä noin viisi kilometriä Kankaanpään keskustasta länteen. Paattikoski on Karvianjoen kivikkoinen koski, jonka putouskorkeus on noin kaksi metriä. Kaunista koskea ympäröivät viljelyalueet, mutta rantojen rinteillä on kapealti lehtoa. Koskeen on tehty kalataloudellinen kunnostus. Kosken rannoille on rakennettu molemmin puolin huviloita. Kiinteistöillä ei juuri luonnontilaista lehtoa enää ole, mutta jyrkillä rinteitä on vielä muutamia runsaslahopuustoisia lehtokuvioita. Suvannossa on pieni deltasaari ja suurruohoista rantaniittyä. Kohteella on ollut aikoinaan mylly ja muuta kulttuurihistoriallisesti arvokasta rakennuskantaa.

Kasvilajisto koostuu tavanomaisista tuoreiden ja kosteiden lehtojen lajeista. Paattikosken lehtotyypeistä vaarantunut (VU) on tuore keskiravinteinen lehto. Satakunnan luonnonsuojeluselvityksessä mainituista järeistä metsälehmuksista osa on kaadettu kesäasuntojen tonteilta. Majavia on tälläkin Karvianjoen osalla. Karvianjoessa esiintyy taimen, *Salmo trutta*, joka on erittäin uhanalainen (EN). Kohteen rajaukseen ei esitetä muutoksia (kartta 1).

Taulukko 1. Paattikosken luokittelu.

Kunta, kylä	**Pääluokka**	4	**Rajaus**	
Kankaanpää, Paattikoski	alaluokat	1.2	ennallaan	1
Maakuntakaavan kohde	**Luonnontila**		**Muutoksen syy**	
s-66	luonnontila, muutostila	1, 2	rakentaminen	7
Seutukaava 5 tunnus	**Palautuvuus**		**Suojeluperuste**	
s-66	ei arvioida	0	kasvitieteellinen	2
Satakunnan LSS 1995-98	**Kehityssuunta**		maisema	4
180	vakaa	=	kulttuurihistoriallinen	6
Pinta-ala	**Suojelustatus**		**Lähteet** (lähteen numero)	
MK: 8 ha	maakuntakaava	12	1, 3, 4	
Lisätiedot: Kunnostettu kivikkoinen Karvianjoen koski. Taimen, *Salmo trutta*, joka on erittäin uhanalainen (EN). Uhanalaisluokitukseltaan vaarantunut (VU) lehtotyyppi.				

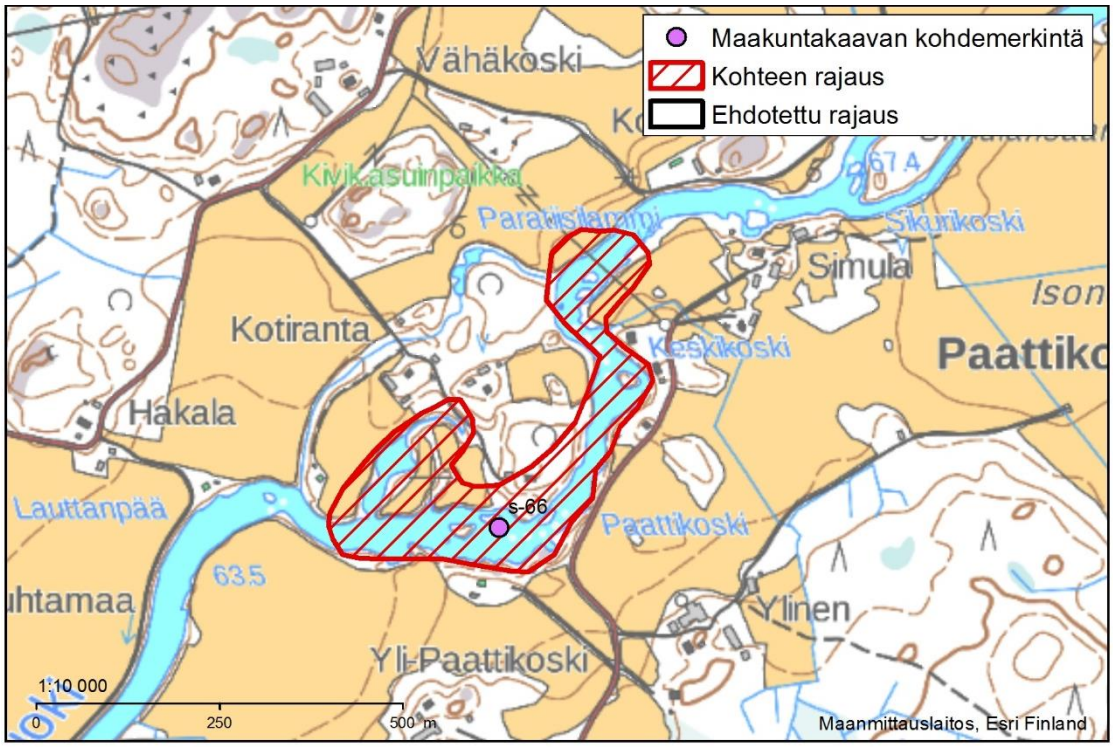

Kartta 1. Paattikosken (s-66) karttarajaus.

Kuvat 2 ja 3. Paattikosken ranta- ja rinnelehtoja.

Kuvat 4-6. Paattikoski on satoja metrejä pitkä. Kohde on suosittu kalapaikka ja polkuja on runsaasti.

Kuva 1. Silokeitaan rahkoittuvaa saranevaa.

Silokeidas S-252

Silokeidas sijaitsee Kankaanpään Santaskylästä noin kolme kilometriä kaakkoon. Suon keskusta on avointa ja ojittamatonta nevaa. Laiteilla on vähäpuustoisia rämeitä. Eteläosastaan suo rajoittuu kalliomaihin, mutta muutoin reunat on ojitettu. Keskellä on pieni kalliosaareke, jossa vanhan niittyladon jäänteet. Karut kalliot eteläosasta sekä kivennäismaat on hakattu aukkoon aivan vastikään rajauksen sisältäkin. Pieni kaistale vanhaa kalliomännikköä on säästetty suon reunaan.

Kallioiden reunassa on kapealti mesotrofista saranevaa. Kuvion kasvillisuudesta löytyy muun muassa järviruoko, kataja, tuhkapaju, maariankämmekkä ja jouhivihvilä. Jouhi- ja pullosara ovat runsaita. Tästä pohjoiseen neva on karua, oligotrofista saranevaa, jolla on kohtalaisesti jouhi- ja pullosaraa. Suo on ilmeisesti karuuntumassa, sillä matalat mättäät ja välipinnat ovat varsin rahkaisia. Pohjoisempana niittyladon takana suo karuuntuu edelleen ja nevaosa muuttuu oligotrofiseksi lyhytkorsinevaksi. Rämereunassa on kapea kaistale erikoista kanervarahkarämettä, jolla vaivaiskoivu on huomattavan runsas ja isokoista. Kuviolla on piirteitä Etelä-Suomessa hyvin harvinaisesta vaivaiskoivurämeestä. Pohjoislaidan rahka- ja isovarpurämeet ovat kuitenkin muuttumatilassa ojitusten seurauksena. Vanhat ojat ovat umpeutumassa, mutta kuivattavat pohjoisosaa edelleen merkittävästi. Laiteilta löytyy myös tupasvillakorpea ja -rämettä, nekin muuttumatilassa.

Kohteen luontotyypeistä vaarantuneita (VU) ovat saranevat ja minerotrofiset lyhytkorsinevat.

Rajaukseen ei esitetä muutoksia kivennäismaiden käsittelyistä huolimatta (kartta 1). Ydinalueet ovat edelleen edustavia. Neva on epätyypillinen satakuntalaissuoksi. Kohde kaipaisi kuitenkin ennallistamistoimia kuivumisen pysäyttämiseksi.

Taulukko 1. Silokeitaan luokittelu.

Kunta, kylä	**Pääluokka**	2	**Rajaus**	
Kankaanpää, Santaskylä	alaluokat	7	ennallaan	1
Maakuntakaavan kohde	**Luonnontila**		**Muutoksen syy**	
S-252	luonnontila, muutostila	1, 2	ojitus, hakkuu	1, 2
Seutukaava 5 tunnus	**Palautuvuus**		**Suojeluperuste**	
S-252	ennallistaen	0	kasvitieteellinen	2
Satakunnan LSS 1995-98	**Kehityssuunta**		kulttuurihistoriallinen	6
186	heikkenevä	-	uhanalaiset luontotyypit	8
Pinta-ala	**Suojelustatus**		**Lähteet** (lähteen numero)	
MK: 20 ha	maakuntakaava	12	1, 3, 4, 8	
Lisätiedot: Avoin ja keskusosiltaan ojittamaton saraneva. Kivennäismaita on avohakattu vastikään. Kaksi vaarantunutta (VU) suoluontotyyppiä. Kulttuurihistoriallisia arvoja mm. niittyladon jäänteet.				

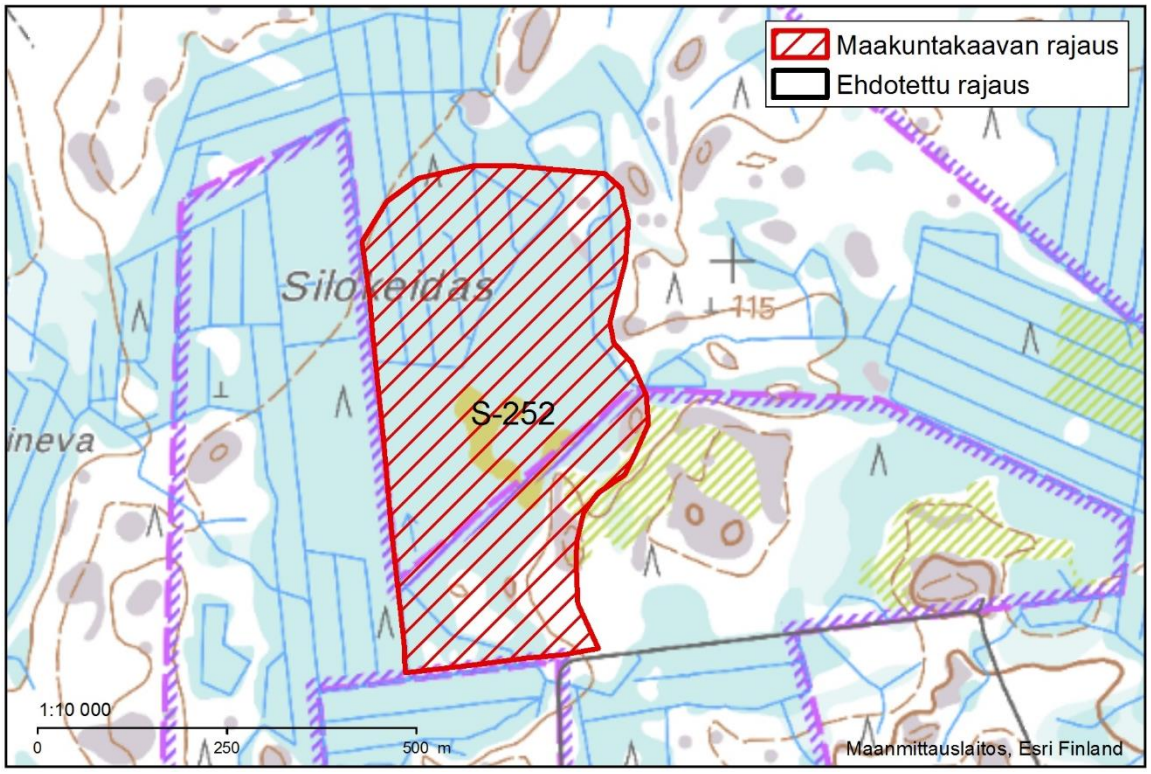

Kartta 1. Silokeitaan (S-252) rajaus.

Kuva 2. Nevan keskellä on niittyladon jäänteet muistona entisaikojen suoheinän korjuusta.

Kuvat 3-5. Parhaiten säilynyt kalliomännikkö. Taustalla rajan sisälle tehty hakkuu ja saranevaa. Järviruokoa, *Phragmites australis,* on runsaasti kallionlaiteen kuviolla. Pohjoisosan kanervarahkarämeellä vaivaiskoivu, *Betula nana*, on runsas.

Kuva 1. Majamaankeitaan ojittamatonta nevaosaa. Villapääluikka, T*richophorum alpinum,* on runsas.

Taulunkylän suolähteet S-2034

Kohde muodostuu kahdesta eri osa-alueesta. Toinen osa-alue sijaitsee Kankaanpään Taulunkylän Valkjärven länsirannalla ojitetun Majamaankeitaan ojittamattomalla eteläreunalla. Laajempi osa-alue sijaitsee Taulunkylän eteläpuolella Ulvaanharjun länsirinteen tyvellä.

Majamaankeitaan kohde on keskustaltaan avointa nevaa, jonka reunalla on isovarpurämettä. Isovarpurämeistä suurin osa on muuttumatilassa. Lisäksi kohteella on pieni luonnontilainen tuore kangasmaasaareke. Valkjärven rannassa on kapea ruoko- ja saraluhtavyö. Nevaosan kosteimmat alueet ovat enimmäkseen mesotrofista saranevaa. Syrjempänä on oligo-mesotrofista lyhytkorsinevaa sekä karumpia rahkamättäitä. Aiemmin mainittua lähdelampea ei enää ole erotettavissa ja lähdejuottikin erottuu enää vaivoin. Ilmeisesti Majamaankeitaan ojitukset ja mahdollinen pohjaveden vähentyminen ovat kuivattaneet suota siten, että rahkoittuminen on peittänyt entisen rimmen. Kasvillisuudessa esiintyy tavanomaisten nevalajien ohella joitakin hieman vaateliaampia kasveja, kuten villapääluikka, pullosara ja luhtavilla.

Osa-alueen luontotyypeistä vaarantuneita (VU) ovat isovarpurämeet, saranevat ja minerotrofiset lyhytkorsinevat.

Ulvaanharjun syrjässä sijaitseva kohde on kooltaan laajempi. Valtaosa kohteesta on isovarpu- tai kanervarahkarämettä, joista osa on luonnontilaisia. Alueen eteläosa on kuitenkin enimmäkseen avohakattu ja uudisojitettu. Jäljelle jääneet rämeet ovat nekin huomattavan kuivia. Kohteella on myös laaja ratsastusreitistö.

Keskimäärin muutoinkin paremmin säilyneellä kohteen pohjoisosalla on kaksi edustavaa kuviota. Lähteikkökuvioilta löytyy lähdevesiallikoita, tihkupintoja, ja lähdelettoa. Näistä pohjoisempi sijoittuu harjunrinteen niemekemäisen ulokkeen tuntumaan. Rinteeseen on tosin vastikään tehty uusi kaivo, jonka vaikutukset lähteisyyteen selviävät myöhemmin. Kohteella on useista pohjavesi-välipinnoista koostuva rimpilettoinen rahkaräme. Kaivon juurella on pari kirkasvetistä lähdevesirimpeä. Keskemmältä kuviota löytyy osin ruoppaisia lähdevesivaikutteisia välipintoja.

Lajisto on edustavaa, kuten vaarantunut (VU) pikkukihokki, *Drosera intermedia*. Lisäksi kuviolla esiintyy muun muassa kiiltopaju, maariankämmekkä, siniheinä, tähtisara, juurtosara ja jokapaikansara. Sammallajisto on lähdekartoituksen yhteydessä todettu vaateliaaksi: lettosirppisammal, rimpisirppisammal, aapasirppisammal, hetesirppisammal, heterahkasammal ja lettonauhasammal. Leton yli on ajettu jossain vaiheessa työkoneella ja lisäksi reunarämeelle on raivattu leveä ajoura.

Toinen noin yhden hehtaarin laajuinen nevakuvio sijaitsee etelämpänä. Nevan ydinalueena on välipintainen rimpiletto. Alueen itäpuolelta löytyy lisäksi lähdevaikutteinen lettoneva. Osa-alueen lajisto on vaateliasta. Lähdekartoituksen yhteydessä havaittuja sammalia ovat muun muassa punasirppisammal (RT), lettosirppisammal, rimpisirppisammal, lettokuirisammal, lettorahkasammal, hetesirppisammal, aapasirppisammal, heterahkasammal, sararahkasammal ja lettonauhasammal. Kasveista löytyy muun muassa villapääluikka ja maariankämmekkä.

Harjunliepeen puustoisilla rämeillä on muuallakin pohjavesivaikutusta. Esimerkiksi järviruokoa, katajia sekä maariankämmekkää löytyy yllättävistä paikoista muutoin karuilta kuvioilta. Nämä kohteet olivat ainakin kesällä 2019 huomattavan kuivia ja taantuvan oloisia. Eteläosan ojitukset ja alueen pohjavedenotto lienevät tähän syynä.

Osa-alueen luontotyypeistä isovarpuräme on vaarantunut (VU) luontotyyppi. Lähteiköt ovat erittäin uhanalaisia (EN). Molemmat lettotyypit ovat äärimmäisen uhanalaisia (CR). Lettoiset lähteiköt täyttävät lisäksi E-luokan pohjavesialueen pohjavedestä suoraan riippuvaisen merkittävän ekosysteemin kriteerit.

Kohteen rajausta esitetään pienennettäväksi voimakkaasti käsitellyn ja muutoinkin luonnonarvoiltaan heikomman eteläosan rajaamisella pois (kartta 1). Jäljelle jäävän alueen kaavamerkinnäksi suositellaan SL.

Taulukko 1. Taulunkylän suolähteiden luokittelu.

Kunta, kylä	**Pääluokka**	2	**Rajaus**	
Kankaanpää, Taulunkylä	alaluokat	2.3, 6.1	muutettu	1
Maakuntakaavan kohde	**Luonnontila**		**Muutoksen syy**	
S-2034	luonnontila, muutostila	1, 2	ojitus, hakkuu, vedenotto	1, 2
Seutukaava 5 tunnus	**Palautuvuus**		**Suojeluperuste**	
uusi	ennallistaen	0	kasvitieteellinen	2
Satakunnan LSS 1995-98	**Kehityssuunta**		erikoisuus	7
221	heikkenevä	-	uhanalaiset luontotyypit	8
Pinta-ala	**Suojelustatus**		**Lähteet** (lähteen numero)	
MK: 48 ha, **uusi:** 36 ha	maakuntakaava	12	1, 3, 4, 92, 93	
Lisätiedot: Pohjavesivaikutteisia piensoita ja ympäröiviä rämeitä. Vaarantunut (VU) pikkukihokki, *Drosera intermedia*. Kolme vaarantunutta (VU) suoluontotyyppiä, yksi erittäin uhanalainen (EN) sekä kaksi äärimmäisen uhanalaista (CR).				

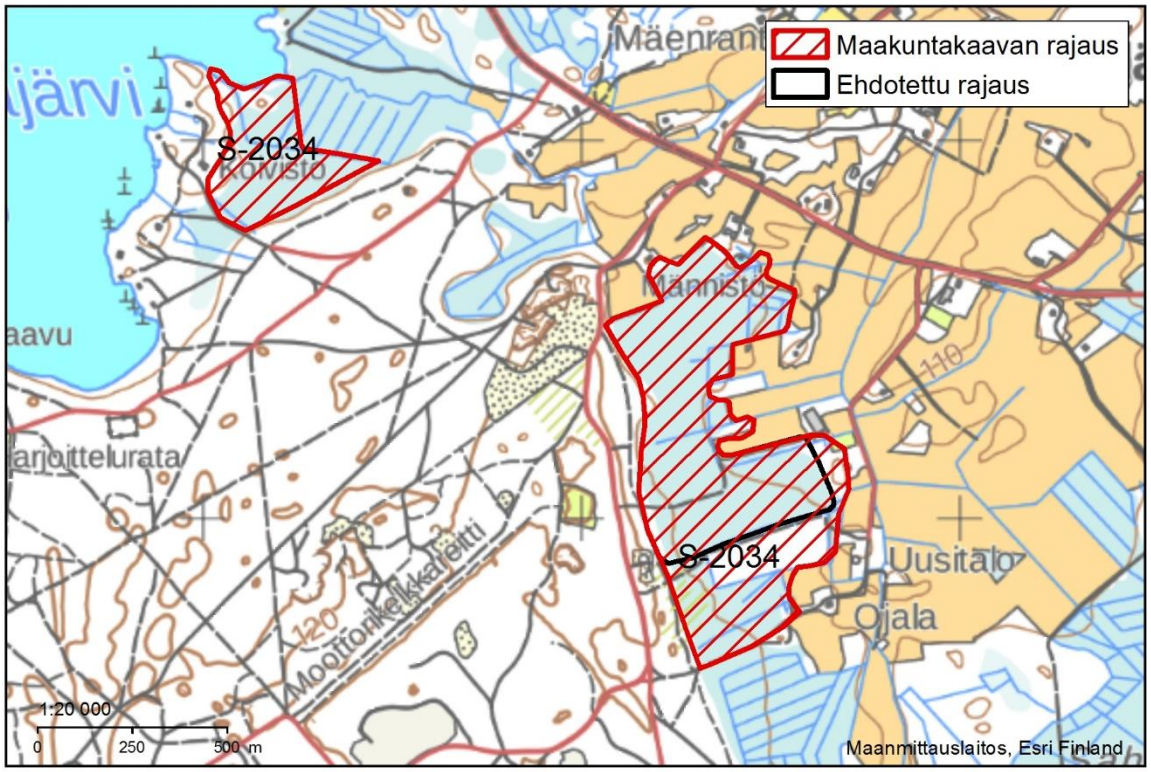

Kartta 1. Taulunkylän suolähteet -kohteen (S-2034) rajaus.

Kuva 2. Majamaankeitaan nevaa.

Kuvat 3-5. Eteläisemmän kohteen letto alkaa suoraan harjurinteen kupeesta. Lähdevesiallikko.

Kuvat 6-8. Ajoura nevalla. Kaivo. Pohjavesivaikutteisella kanervarahkarämeellä yllättäen järviruokoa, *Phragmites australis* ja pajuja.

Kuva 1. Vääräneva on maisemallisesti kaunis.

Vääräneva S-67

Vääräneva sijaitsee aivan Kankaanpään ja Siikaisten rajalla noin kolme kilometriä Luomajärven kylästä länteen. Neva on pitkänomainen jyrkkien kalliomänniköiden ympäröimä neva. Siikaisten puolella suon pohjoispäätä on ojitettu kaavarajaukseen asti. Rahkamättäisyys on vähäistä, mutta rajan ojitukset kuivattavat suota ja vauhdittavat rahkoittumista. Nevan pohjakerroksessa rahkasammalien määrä on lisääntymässä ja saranevat muuttumassa lyhytkorsinevojen suuntaan. Eteläpäässä on myös kaksi luonnontilaista ja kaunista kalliosaareketta. Kohteen lounaiskulmassa on kalliolouhos ja maa-ainestenottoalue. Toiminta on levittäytynyt kaavarajauksen sisään lähes hehtaarin alalla.

Vääränevan suoluontotyypit ovat enimmäkseen karuja. Suon länsilaidalta tapaa kapealti myös mesotrofista suokasvillisuutta. Vääränevan keskialueella on karua jouhisaravaltaista saranevaa. Lisäksi saranevalla kasvaa pullosaraa. Kuivuva saraneva vaihettuu eteläpään ja reunempana karuksi lyhytkorsinevaksi. Länsilaiteen kallionsyrjässä on karua sararämettä ja sarakorpea sekä tupasvillakorpea. Näiden ohella vielä luhtanevaa ja luhtanevakorpea. Lounaisreunassa esiintyy luonnontilaista isovarpurämettä kalliosaarekkeiden tuntumassa.

Kasvillisuus on luontotyypeille ominaista, kuten jouhisaraa ja pullosaraa. Luhtaisilla länsireunan juoteilla esiintyy myös järvikorte, raate, tuhkapaju, jouhivihvilä, kurjenjalka, vehka, terttualpi, korpikastikka ja viiltosara.

Luontotyypeistä vaarantuneita (VU) ovat luhtaneva, saraneva, minerotrofinen lyhytkorsineva ja tupasvillakorpi sekä isovarpuräme. Erittäin uhanalaisia (EN) ovat sararämeet ja sarakorvet. Linnustotietoja kohteelta ei ole. Kesällä 2019 suolla pesi kuovi. Vääränevalla esiintyy kaksi vaarantunutta (VU) jäkälälajia: takkuhankajäkälä, *Evernia divaricata* ja lupporustojäkälä, *Ramalina thrausta*.

Kohde on pääosin säilynyt luonnontilaisena, mutta rajan tuntuman ojitukset ratkaisevat kohteen luonnontilan säilymisen pidemmällä aikavälillä. Säilyneisyyden ja edustavuuden perusteella Vääränevan kaavamerkinnäksi suositellaan SL. Rajauksesta jouduttaneen poistamaan maa-aineksenoton seurauksena luonnonarvoiltaan tuhoutunut alue (kartta 1).

Taulukko 1. Vääränevan luokittelu.

Kunta, kylä	**Pääluokka**	2	**Rajaus**	
Kankaanpää, Luomajärvi	alaluokat	7, 2.4	muutettu	2
Maakuntakaavan kohde	**Luonnontila**		**Muutoksen syy**	
S-67	luonnontila, muutostila	1, 2	ojitus, maa-ainestenotto	1, 12
Seutukaava 5 tunnus	**Palautuvuus**		**Suojeluperuste**	
S-67	ennallistaen	0	kasvitieteellinen	2
Satakunnan LSS 1995-98	**Kehityssuunta**		maisema	4
172	heikkenevä	-	uhanalaiset luontotyypit	8
Pinta-ala	**Suojelustatus**		**Lähteet** (lähteen numero)	
MK: 23 ha, **uusi**: 22 ha	maakuntakaava	12	1, 4, 64	
Lisätiedot: Avoin ja keskusosiltaan ojittamaton saraneva. Edustavaa luonnontilaista kallioluontoa**.** Vaarantuneita jäkäliä. Viisi vaarantunutta (VU) ja kaksi erittäin uhanalaista (EN) suoluontotyyppiä. Kaavarajan sisällä kalliolouhos.				

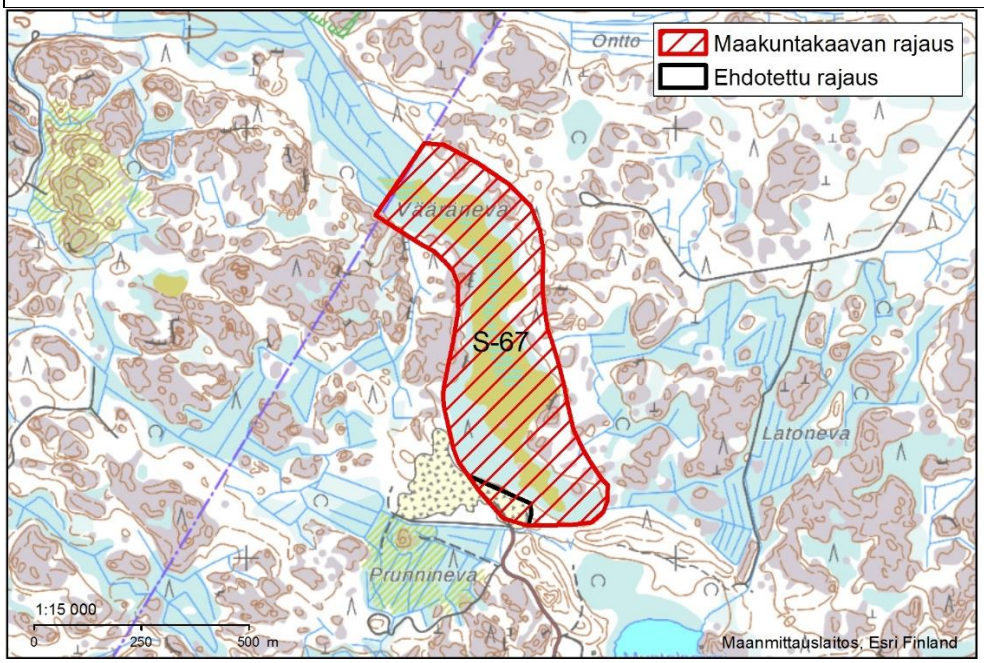

Kartta 1. Vääränevan (S-67) rajaus.

Kuva 2. Kalliolouhos sijaitsee aivan kohteen rajalla ja toiminta on levittäytynyt myös maakuntakaavassa osoitetun alueen sisälle.

Kuvat 3-5. Vääränevan luontotyyppejä.

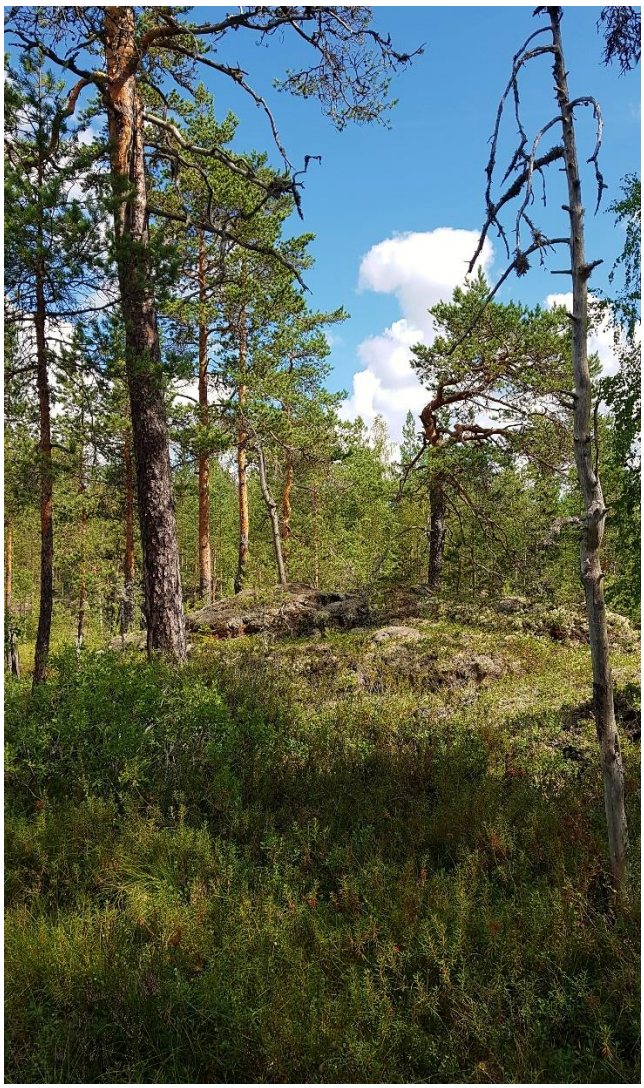

Kuvat 6-8. Vääräneva on reunoiltaankin pitkälti luonnontilainen.

Kuva 1. Kommokeitaan suolampia.

Kommokeidas S-59

Kommokeidas sijaitsee Niinisalosta Karviaan menevän tien itäpuolella Karhusaaren kylässä aivan Jämijärven rajan tuntumassa. Valtaosa suosta on keidasrämettä. Kohde on turvetuotantoalueiden ympäröimä. Laajin Isoniemenkeitaan turvetuotantoalue löytyy suon pohjoisrajalta. Pienialaisempaa turvetuotantoa on jostain syystä päätynyt myös maakuntakaavan suojelualuerajauksen sisäpuolelle sen lounais- ja kaakkoisreunoilla. Rajauksen sisällä on turvetuotantoa runsaat kymmenen hehtaaria. Koilliskulman kivennäismaasaarekkeista osa on säilynyt luonnontilaisen kaltaisena, mutta osaa on avohakattu jokunen vuosi sitten. Eteläisimmän saarekkeen rämettä on niin ikään ojitettu. Pohjoisosan lyhytkorsinevasta osa on ojitettu kauan aikaa sitten ja ojat ovat umpeutumassa. Nevalle on syntynyt tupasvillarämemuuttumaa.

Suon keskiosan allikkoinen keidasräme kauniine pitkänomaisine kermeineen on mahdollisesti tulossa lähiaikoina suojelluksi. Keidaskeskustassa on kymmenkunta luonnontilaista suolampea, jotka ovat vesilailla suojeltuja vesiluontotyyppejä. Kermit ovat enimmäkseen isovarpurämettä. Kermeillä ja laajemmillakin isovarpurämeillä huomiota kiinnittää vaivaiskoivun runsaus. Keidasrämeen ruoppaisista kuljuista osa on niin laajoja, että ne voi myös kuvioida erillisiksi kuljunevoiksi.

Suon pohjoisosista löytyy isovarpu- ja tupasvillarämeitä sekä eriasteisia muuttumia. Oligotrofinen lyhytkorsinevakuvio löytyy suon pohjoisosan ojittamattomalta alueelta. Lyhytkorsinevaa on laajemmin rajauksen ulkopuolella Jämijärven puolella.

Kommokeidas on ollut hyvä lintusuo ja on sitä edelleen. Vuonna 2019 suolla pesi ainakin kaakkuri, teeri, laulujoutsen, sinisorsa, telkkä, kalalokki ja töyhtöhyyppä. Havainnointiaika oli myöhäinen, joten tiedot eivät ole kattavia. Muut linnustotiedot ovat valitettavan puutteellisia, mutta hieman vanhempien havaintojen mukaan suolla pesii edellä mainittujen lisäksi kurki, tavi, tukkasotka (EN), taivaanvuohi, liro ja kapustarinta. Kommokeitaan linnusto tulisi selvittää perusteellisemmin.

Kommokeitaan luonnontilaisista tai sen kaltaisista suoluontotyypeistä Etelä-Suomessa vaarantuneita (VU) ovat isovarpu- ja tupasvillarämeet sekä minerotrofiset lyhytkorsinevat. Suolammet ovat myös vaarantuneita (VU).

Kommokeitaan allikkoinen keidaskeskusta on säilynyt ympäröivistä ojituksista ja turvetuotannosta hämmästyttävän hyvin. Keskusta on edelleen pitkälti luonnontilainen. Keidasrämeen reunamilla kuivuminen ja turpeen maatuminen on silmiinpistävää. Kohteen luonnonarvojen säilyttäminen ja palauttaminen edellyttäisi kunnostustoimia. Kohteen rajaus olisi perusteltua laajentaa kattamaan Jämijärven puolen laaja lyhytkorsineva-alue, joka on vielä kapealti yhteydessä Kommokeitaan ydinalueeseen. Mahdollinen laajennus tulee kuitenkin selvittää erillisenä maastotyönä.

Kohteen rajaus esitetään pidettäväksi ennallaan (kartta 1). Linnustoarvot ja kohteen edustavuus huomioiden oikea kaavamerkintä on SL.

Taulukko 1. Kommokeitaan luokittelu.

Kunta, kylä	**Pääluokka**	2	**Rajaus**	
Kankaanpää, Karhusaari	alaluokat	2.2	ennallaan	1
Maakuntakaavan kohde	**Luonnontila**		**Muutoksen syy**	
S-59	luonnontila, muutostila	1, 2	ojitus, turvetuotanto	2, 3
Seutukaava 5 tunnus	**Palautuvuus**		**Suojeluperuste**	
S-59	ennallistaen	0	uhanalaiset luontotyypit	8
Satakunnan LSS 1995-98	**Kehityssuunta**		luonnontilaisuus	10
195	vakaa, heikkenevä	=, -	vaatii lisäselvityksiä	12
Pinta-ala	**Suojelustatus**		**Lähteet** (lähteen numero)	
MK: 167 ha	maakuntakaava	12	1, 4, 29	
Lisätiedot: Keskustaltaan luonnontilainen ja allikkoinen keidasräme. Vesilain mukaisia suolampia. Kolme vaarantunutta (VU) suoluontotyyppiä. Suojelurajauksen sisällä on turvetuotantoa.				

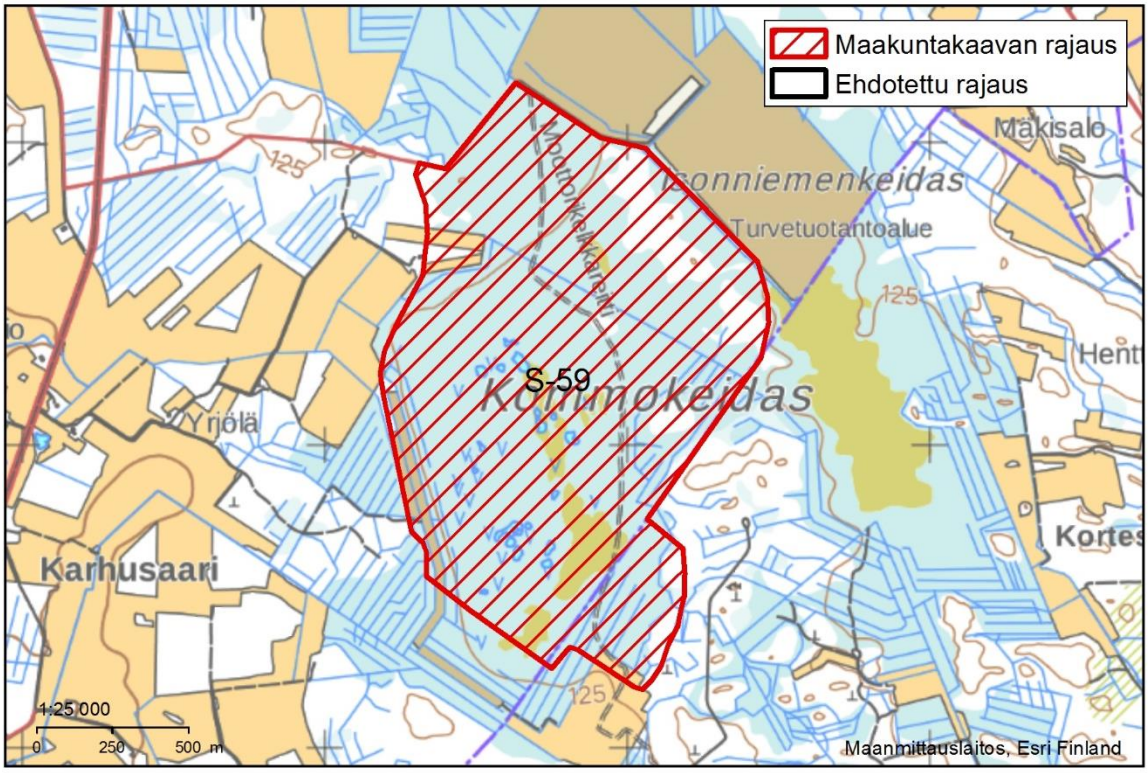

Kartta 1. Kommokeitaan (S-59) rajaus.

Kuvat 2-4. Kermit ovat pitkänomaisia. Suolampi. Kuivunut kulju turvetuotantoalueen läheisyydessä.

Kuvat 5-7. Kaava-alueen sisälle on ilmaantunut turvetuotantoa. Ojat kuivattavat laiteita ja kaava-alueen turve on alkanut maatua.

Kuva 1. Suolootikko

Suolootikko S-2035

Suolootikko on karun kaunis neva Kankaanpään Verttuun kylässä kuntakeskuksesta noin seitsemän kilometriä lounaaseen. Kaavakohde on itseasiassa Mateenkeitaan eteläinen osa ja Suolootikko -nimi viittaa kaavakohteen ja Iso-Made -järven väliseen suoalueeseen. Aapamaista nevaa ympäröivät karut kalliomaat ja sen sisälläkin on muutama luonnoltaan hyvin säilynyt kivennäismaasaareke keloineen.

Suo-osa on enimmäkseen tasaista aapasuonkaltaista saranevaa, jonka poikki kulkee matalia lounaasta koilliseen suuntautuneita sarajänteitä. Pohjoisosa on ojittamaton, mutta eteläisen osan reunoilla on jonkin verran ojituksia. Näistä huolimatta neva on varsin kostea ja keskeltä rimpistä. Välipinnat ovat myös varsin upottavia. Reunojen rämeet ovat säilyneet yllättävän luonnontilaisina ojituksista huolimatta.

Avoin neva on keskiosiltaan karua sara- ja lyhytkorsinevaa. Kalvakkanevamainen lyhytkortisuus runsastuu reunojen suunnassa. Rimpisellä alueella on jopa rahkaista ja oligotrofista rimpinevaa. Karuimmilta osiltaan se tosin muistuttaa paljolti kuljunevaa. Jännemäisillä rakenteilla kasvaa runsaammin valkopiirtoheinä sekä rahka-, muta-, jouhi- ja pullosaraa. Saarekkeiden tuntumassa ja laiteilla on kanervarahkarämettä sekä aivan metsänrajassa isovarpurämettä.

Pienialaisia hieskoivuvaltaisia tupasvillakorpia löytyy reuna-alueiden rehevämmiltä paikoilta. Korpien kasvillisuudessa esiintyvät muun muassa maariankämmekkä ja korpikastikka niukkoina. Rajauksen ulkopuolella hiekkatien ja Iso-Made -järven välissä on ojittamatonta ja edustavaa rahkarämettä sekä saraista lyhytkorsinevaa. Alueella on myös piirteitä Satakunnassa harvinaisesta oligotrofisesta lyhytkorsirämeestä. Alueen lisäämistä kaavarajaukseen tulisi harkita.

Linnustotiedot ovat puutteellisia. Kesällä 2019 pesimälajistoon kuuluivat ainakin töyhtöhyyppä 2 paria, kuovi 1 pari ja kapustarinta 1 pari. Kostealla nevalla on muillekin kahlaajille sopivaa pesimäbiotooppia.

Suolootikon suoluontotyypeistä Etelä-Suomessa vaarantuneita (VU) ovat isovarpuräme, saraneva ja minerotrofinen lyhytkorsineva sekä tupasvillakorpi. Rimpinevat ovat erittäin uhanalaisia (EN). Keskiboreaaliset aapasuot ovat erittäin uhanalaisia (EN) luontotyyppiyhdistelmiä.

Kohde on osa laajempaa lähialueen ojittamatonta suoverkostoa yhdessä Mateenkeitaan, Papinlammin ja Kurkikeitaan kanssa. Mateenkeidas on lisäksi samaa suoaluetta. Aapamainen neva on maakunnallisesti harvinainen ja edustava luonnonkaunis kokonaisuus.

Kohteen rajaukseen esitetään lisättäväksi ojittamaton ja samaan suokokonaisuuteen kuuluva Suolootikon alue kaavakohteen ja Iso-Made-järven välistä (kartta 1). Arvokohteen kaavamerkinnäksi ehdotetaan SL.

Taulukko 1. Suolootikon luokittelu.

Kunta, kylä	**Pääluokka**	2	**Rajaus**	
Kankaanpää, Verttuu	alaluokat	7	muutettu	2
Maakuntakaavan kohde	**Luonnontila**		**Muutoksen syy**	
S-2035	luonnontila, muutostila	1, 2	ojitus, hakkuu	1, 2
Seutukaava 5 tunnus	**Palautuvuus**		**Suojeluperuste**	
uusi	ennallistaen	0	maisema	4
Satakunnan LSS 1995-98	**Kehityssuunta**		erikoisuus	7
220	vakaa, heikkenevä	=, -	uhanalaiset luontotyypit	8
Pinta-ala	**Suojelustatus**		**Lähteet** (lähteen numero)	
MK: 29 ha, **uusi:** 50 ha	maakuntakaava	12	1, 4, 28	
Lisätiedot: Avoin ja osin reunoiltaankin ojittamaton aapamainen karu neva. Neljä vaarantunutta (VU) ja yksi erittäin uhanalainen (EN) suoluontotyyppi. Aapasuot ovat vaarantuneita (VU).				

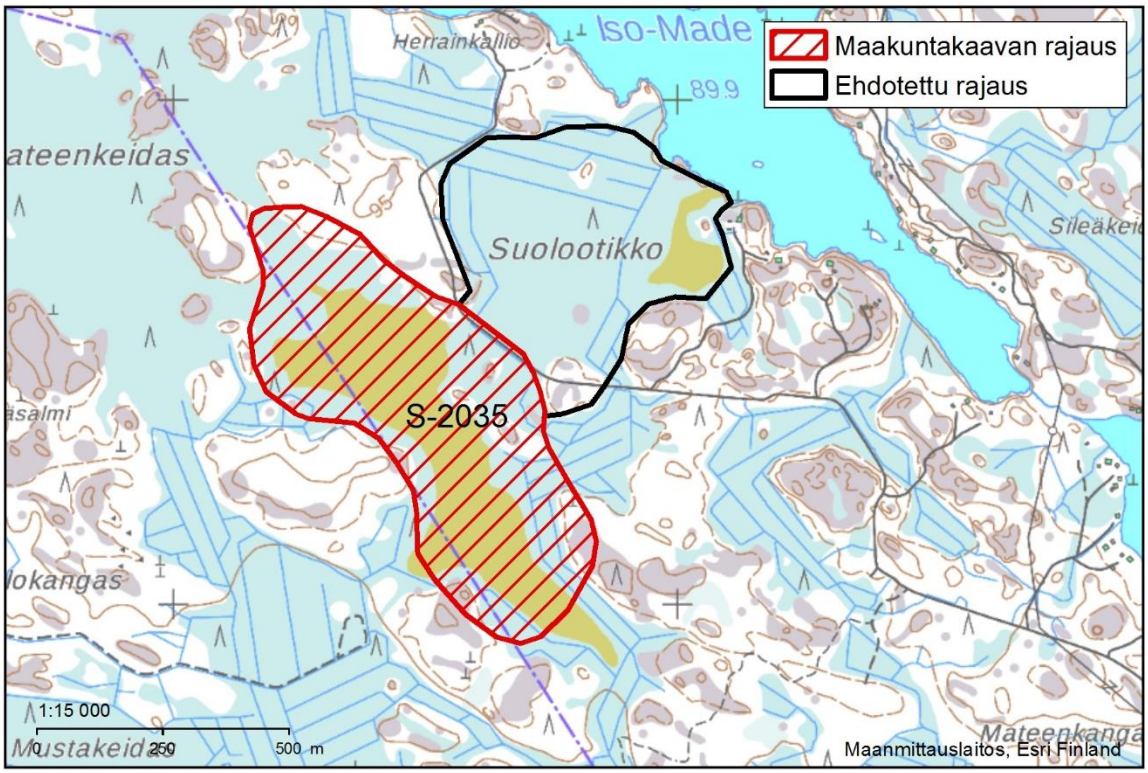

Kartta 1. Suolootikon (S-2035) rajaus

Kuvat 3-5. Rimpistä nevaa. Saarekkeen kelo. Upottavaa suota on kierretty mönkijällä.

Kuvat 6-8. Kalliolaiteiden rahkarämettä. Kuva Mateenkeitaan suuntaan. Ehdotetulla laajennusalueella on lyhytkorsirämeen piirteitä.

Kuva 1. Lähdevaikutteisella alueella maariankämmekkä, *Dactylorhiza maculata,* on runsas.

Aittoharjun rinnesuo SL-2031

Kohde sijaitsee Kankaanpään keskustasta noin kahdeksan kilometriä pohjoiseen Viidanperän kylän tuntumassa. Voimakkaasti itäkoilliseen viettävän hiekkaharjun rinteeseen syntyneen suon luonto on enimmäkseen karua rämettä. Hirvikankaan-Oppaankankaan harjusta purkautuu kuitenkin huomattavan paljon pohjavettä. Lähdevettä purkautuu laajalla alueella hiekkarinteeseen. Ilmiö on synnyttänyt ainutlaatuisen kaltevan meso-eutrofisen lähteikköalueen. Voimakkaasti pohjavesivaikutteista ekosysteemiä on rinteellä lähes viisi hehtaaria. Valtaosa keskittyy kohteen eteläosaan, mutta aivan kaava-alueen luoteiskulmassakin on avolähde.

Suurin osa kohteesta on isovarpu- ja kanervarahkarämettä. Kuivemman koilliskulman metsäsaarekkeiden tuntumasta löytyy myös tuoretta ja kuivaa kangasmetsää sekä tupasvillakorpimuuttuma. Siirryttäessä näiltä etelän suuntaan lähdevesivaikutteisuus näkyy ravinteisempien luontotyyppien runsastumisena matalaturpeisen suon muuttuessa upottavan hetteiseksi.

Vaihettumisvyöhykkeen kuvioilta on erotettavissa luonnontilaista oligo-mesotrofista sararämettä ja sarakorpea. Ylärinteellä harjun kupeessa on metsäkortekorpea, jonka reuna kärsii harjun syrjään kaivetun ojan kuivatuksesta. Tämän läheisyyteen on myös tehty vastikään uusi kaivo. Toinen tihkupintainen metsäkortekorpi löytyy kaava-alueen pohjoisosasta.

Meso-eutrofiselta lähteikköosalta löytyy huomattava määrä kirkasvetisiä avolähteitä, lähdevesiallikkoja, tihkupintoja ja rinnettä alas valuvia kapeita lähdepuroja. Avolähteen ja lähdepuron ympärille on kehittynyt lähdelehtokorpi aivan kaavavarauksen kaakkoislaitaan. Pohjavedentuotto on koko alueella enimmäkseen kohtalainen ja lähdelehtokorvessa se on jopa hyvä.

Suurin osa pohjavesivaikutteisesta alueesta on lähteistä luhtanevaa, jota luonnehtivat sarojen ohella järvikortteen, raatteen ja maariankämmekän runsaus. Puusto on harvaa ja hieskoivuvaltaista. Puustoisemmilla kuvioilla luontotyyppi muistuttaa enemmän koivulettonevaa ja paikoin luhtanevakorpea.

Lähdelehtokorven kasvillisuus on niukkaa voimakkaan pohjavesivirtauksen, puuston varjostuksen ja runsaan rimpisyyden seurauksena. Vesi on hieman ruosteista. Lehväsammalia on kohtalaisesti. Puustossa on useita järeitä tervaleppiä sekä heikkokasvuisempia hieskoivuja ja kuusia. Lahopuutakin löytyy kohtalaisesti. Lehtokorpi täyttänee edustavimmalta osaltaan luonnonsuojelulain mukaisen tervaleppäkorven määritelmä. Tervaleppävaltaista korpea on kuitenkin pienialaisesti.

Rämeiden kasvillisuus on luontotyypeille ominaista. Meso-eutrofisella alueella järvikorte, raate ja maariankämmekkä ovat valtalajit. Näiden ohella muun muassa metsäkorte, suokorte, soreahiirenporras, metsäalvejuuri, kellotalvikki, suovehka, mesimarja, jouhivihvilä, tähtisara, jouhisara, jokapaikansara ja pullosara. Puusto on enimmäkseen niukkakasvuista hieskoivua, paikoin harmaaleppääkin. Pensaista löytyy muun muassa korpipaatsama, punaherukka, tuhka-, kiilto- ja virpapaju. Turvekerros on hiekkamaan päällä ohut, mutta hetteinen rahkasammalmatto on melko yhtenäinen. Sammallajistosta on hyvät tiedot alueella tehdyn pohjavesialueiden luontotyyppiselvityksen ansiosta. Kohteen rahkasammalia ovat varvikko-, aapa-, vaalea-, hete-, korpi-, sara- ja haprarahkasammal. Sirppisammalista löytyy rimpisirppisammal ja hetesirppisammal. Pohjavesivaikutusta näistä ilmentävät erityisesti heterahkasammal ja hetesirppisammal.

Luonnontilaisista tai sen kaltaisista luontotyypeistä vaarantuneita (VU) ovat isovarpuräme ja luhtaneva. Erittäin uhanalaisia ovat (EN) sararäme sekä lehto-, sara- ja metsäkortekorpi. Lisäksi lähteiköt ovat erittäin uhanalaisia (EN). Lettonevat ovat äärimmäisen uhanalaisia (CR). Kohteen koivulettonevan kaltaisilla kuvioilla luontotyypin kaikki tunnusmerkit eivät tosin täyty. Tervaleppäkorpi täyttänee luonnonsuojelulailla suojellun luontotyypin määritelmän. Lähteikkö täyttää myös vesilailla suojellun vesiluontotyypin määritelmän sekä E-luokan pohjavesialueen pohjavedestä suoraan riippuvaisen merkittävän ekosysteemin kriteerit.

Maakuntakaavaan merkityn suojelualueen etelärajaa pitkin on kaivettu oja aivan lähdelehtokorven kylkeen. Lisäksi rajan sisään on kaivettu muutaman metrin matkalta sivuoja, jonka kautta pohjavedet vuotavat edellä mainittuun ojaan. Ojan eteläpuolen metsää on avohakattu, vaikka lähdevaikutteisuus ulottuu käsitellyllekin alueelle. Ojitus heikentää ajan mittaan kohteen luonnonarvoja, joten vesitaloudellinen ennallistaminen olisi tarpeen.

Lähialueen vedenotossa tulisi myös huomioida pohjaveden riittävyys suojelualueelle.

Poikkeuksellisen edustavan ja monipuolisen kohteen rajausta suositellaan tarkennettavaksi eteläreunaltaan kattamaan selvästi pohjavesivaikutteinen alue, joka tulisi ennallistaa pikimmiten (kartta 1).

Taulukko 1. Aittoharjun rinnesuo -kohteen luokittelu.

Kunta, kylä	**Pääluokka**	2	**Rajaus**	
Kankaanpää, Viidanperä	alaluokat	2.4, 6.1, 6.2	muutettu	2
Maakuntakaavan kohde	**Luonnontila**		**Muutoksen syy**	
SL-2031	luonnontila, muutostila	1, 2	ojitus	1
Seutukaava 5 tunnus	**Palautuvuus**		**Suojeluperuste**	
uusi	ennallistaen	2	kasvitieteellinen	2
Satakunnan LSS 1995-98	**Kehityssuunta**		uhanalaiset luontotyypit	8
200	vakaa, heikkenevä	=, -	luonnontilaisuus	10
Pinta-ala	**Suojelustatus**		**Lähteet** (lähteen numero)	
MK: 27 ha, **uusi:** 26 ha	maakuntakaava	12	1, 3, 4, 89, 90, 91	
Lisätiedot: Hiekkaharjun rinteen meso-eutrofinen lähteikkö. Vesi- ja luonnonsuojelulailla suojeltuja kohteita Kahdeksan luonnontilaista tai sen kaltaista uhanalaista luontotyyppiä (VU, EN ja CR).				

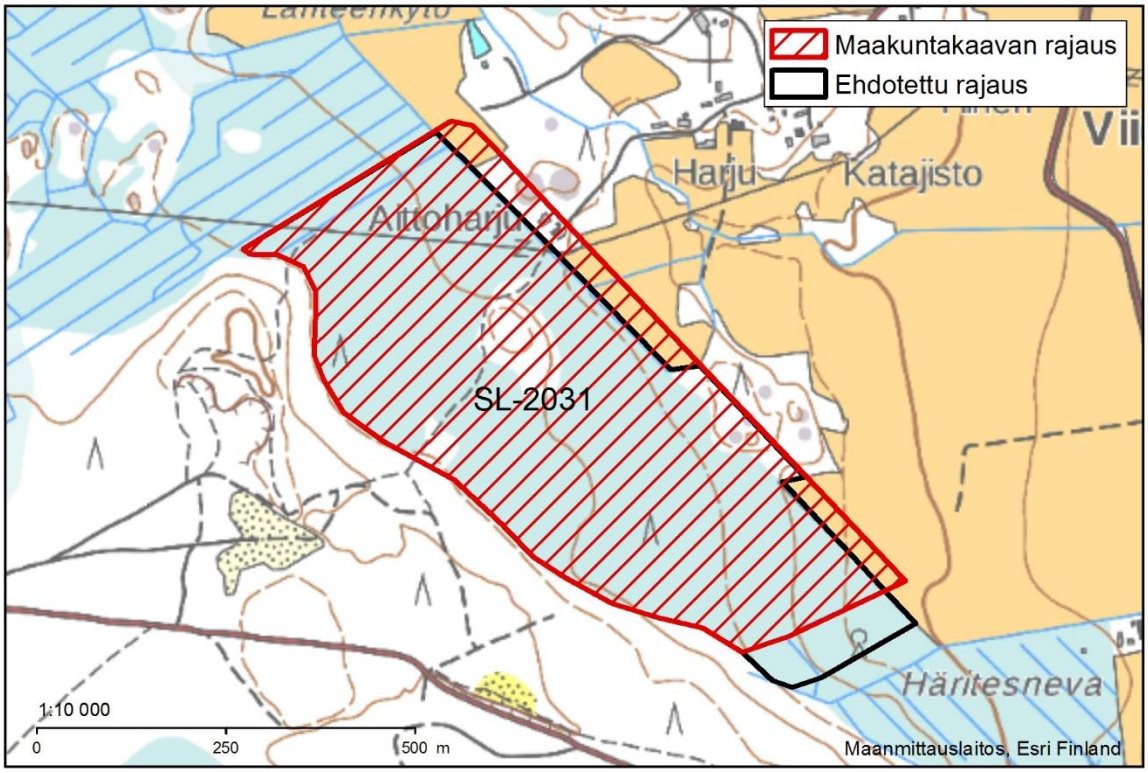

Taulukko 1. Aittoharjun rinnesuo -kohteen (SL-2031) rajaus.

Kuva 2. Isovarpurämeillä esiintyy toisinaan myös kulttuurivaikutusta.

Kuvat 3-5. Lähdevaikutteista rinnesuota luonnehtii raatteen, *Menyanthes trifoliata*, runsaus. Lähdekorven osin ruostevetistä puroa.

Kuvat 6-8. Sararämettä ja -korpea. Tervaleppien tyven voimakas lähdevesivirtaus. Pohjavesirimpi hetteessä.

Kuva 1. Lähdekorpea.

Lähteet Mölkkäristä etelään sl-2032

Kohde sijaitsee Kankaanpään keskustan Niinisalon välissä ojitetun Myllykeitaan pohjoislaidalla varuskunta-alueen harjunkupeessa. Alueella on aiemmin ollut kaksi lähdettä, mutta toinen niistä on lähes kokonaan kadonnut ojitusten seurauksena. Jäljellä on vain kostea kuoppa retkeilyreitin polulla ja pari kituvaa lähdesaratupasta. Säästynyt hiekkapohjainen lähdealue on yläosastaan luonnontilainen lukuun ottamatta lyhyttä ojamaista puronpätkää. Puro jatkuu piilopurona ja tihkupintoina lounaan suuntaan, kunnes muodostaa ojamaiseen purouoman ja jatkaa loristen suonreunan ojaan. Juuri ennen ojaa puronvarressa on muutama hyväkuntoinen lähdesaran (EN), *Carex paniculata,* tupas. Pohjavesituotto on hyvä ja virtaus purossa sekä ojassa on jatkuvaa.

Luonnontilaisen yläosan lähteikön alueella kasvaa järeitä kuusia, mäntyjä ja raitoja. Lisäksi löytyy pihlajia, hieskoivuja ja järeitä haapoja. Muutama järeä sammaloitunut kuusilahopuu on kaatunut lähteikön ylle ja muutakin lahoa löytyy. Pensaskerros on niukka, mutta kuusentaimia, katajia ja korpipaatsamia esiintyy harvakseltaan. Lähteiköllä ja puronvarressa on pienialaisesti kosteaa lähdevaikutteista lehtoa ja lehtokorpea. Lännempänä tihkupinnoilla on vielä pieniä korpilaikkuja. Ojitetun suon laidalla ja puron laiteilla on turvekangasta. Muutoin ympäristö on kapealti lehtomaista kangasta ja ulompana pohjavesivaikutuksesta tuoretta kangasta.

Kasvillisuudessa esiintyy lähteisyydestä kertovia lajeja, kuten isoalvejuuri, velholehti, kevätlinnunsilmä, leskenlehti ja lähdesara. Sammalista on löydetty muun muassa kampa-, purosuikero-, purokaltio-, lähde-, korpilehvä-, hetealve-, kilpilehvä- ja laholimisammal sekä heterahkasammal.

Lehtokorvet ja lähteiköt ovat erittäin uhanalaisia (EN) luontotyyppejä. Lähteet kuuluvat myös vesilailla suojeltuihin vesiluontotyyppeihin. Luonnontilaisen kaltaisena säilynyt lähteikön osa täyttää lisäksi E-luokan pohjavesialueen pohjavedestä suoraan riippuvaisen merkittävän ekosysteemin kriteerit.

Kohteen rajaukseen ei esitetä muutoksia (kartta 1).

Taulukko 1. Lähteet Mölkkäristä etelään -kohteen luokittelu.

Kunta, kylä	**Pääluokka**	6	**Rajaus**	
Kankaanpää, Niinisalo	alaluokat	6.1, 1.2, 2.4	ennallaan	1
Maakuntakaavan kohde	**Luonnontila**		**Muutoksen syy**	
sl-2032	luonnontila, muutostila	1, 2	ojitus	1
Seutukaava 5 tunnus	**Palautuvuus**		**Suojeluperuste**	
uusi	ennallistaen	0	kasvitieteellinen	2
Satakunnan LSS 1995-98	**Kehityssuunta**		uhanalainen laji/luontotyyppi	8
210	vakaa, heikkenevä	=, -	luonnontilaisuus	10
Pinta-ala	**Suojelustatus**		**Lähteet** (lähteen numero)	
MK: 3 ha	maakuntakaava	12	1, 3, 4, 89, 90, 91, 93	
Lisätiedot: Yläosaltaan luonnontilaisena säilynyt hyvätuottoinen lähteikkö. E-luokan pohjavesialueen ekosysteemi. Kaksi erittäin uhanalaista (EN) luontotyyppiä. Vesilailla suojelu vesiluontotyyppi.				

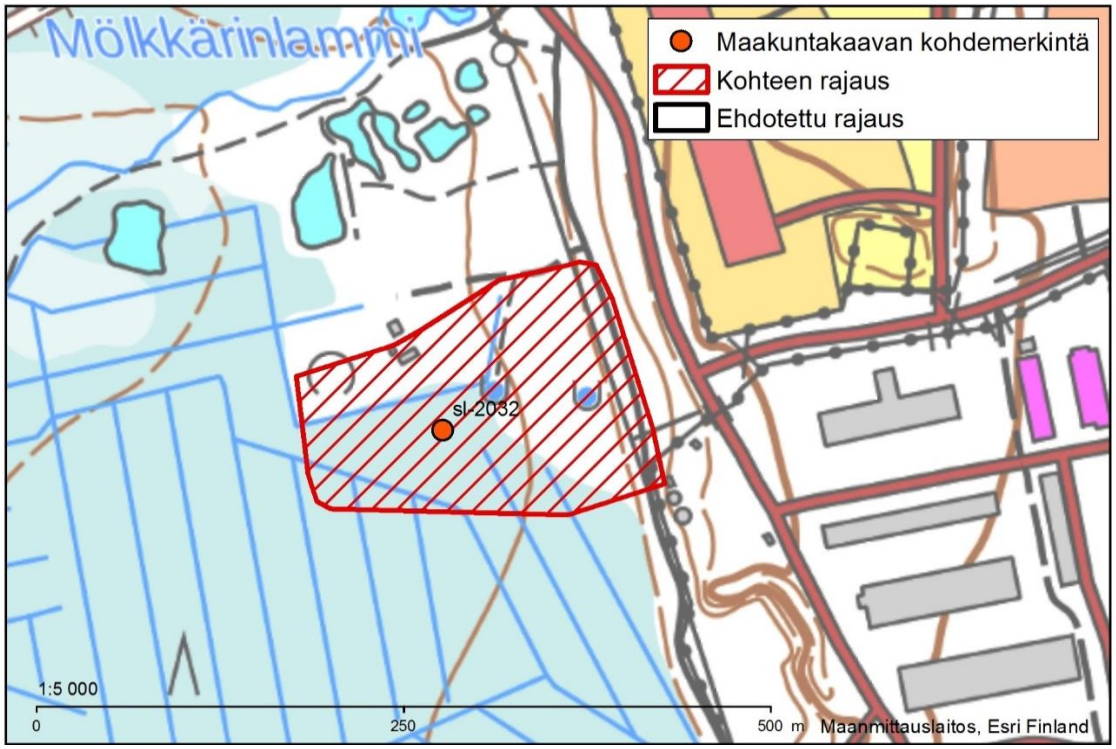

Kartta 1. Lähteet Mölkkäristä etelään -kohteen (sl-2032).

Kuva 2. Pohjavedenvirtaus on voimakasta.

Kuvat 3-5. Järeitä lahopuita on kaatunut lähteikölle. Velholehti, *Circaea alpina*, lehväsammalilla.

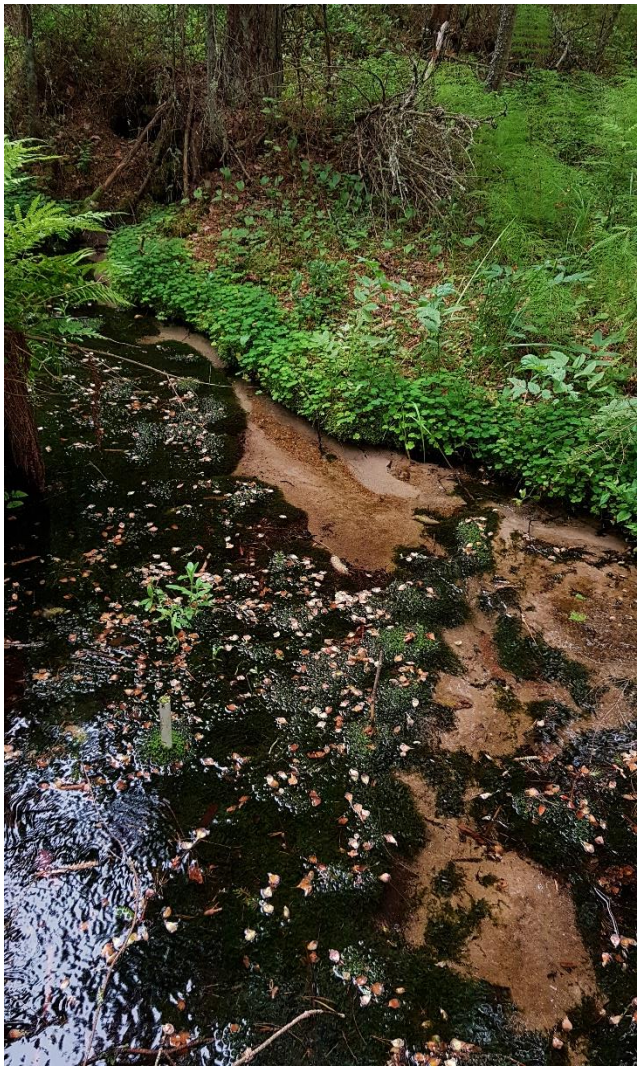

Kuvat 6-8. Lähdesara, *Carex paniculata*. Puronvartta.

Kuva 1. Verttuunjärven rannat ovat luhtaiset.

Verttuunjärvi SL-69

Verttuunjärvi on pintavesityypiltään rehevä matala järvi, jonka ekologinen tila on tyydyttävä. Sen keskisyvyys on alle kaksi metriä. Järvellä on toteutettu vuodesta 2005 alkaen useita eri kunnostustoimenpiteitä, kuten vesikasvien niittoa, hoitokalastusta, pienimuotoisia ruoppauksia sekä ulkoisen kuormituksen vähentämistä kahteen ojaan tehdyillä pohjapadoilla.

Kohde on kapean ja lähes umpeen kasvaneen kannaksen erottama itäosa. Järven pohjois- ja länsirannoilla on laajoja monimuotoisia luhtarantoja. Lisäksi kelluslehtisiä on runsaasti. Karummat länsi- ja kaakkoisrannat on mökitetty taajaan. Luoteisreunan luhta on luonnonsuojelualuetta. Lisäksi kohteella on muutama maisemallisesti kaunis kallioinen niemi, joilla kaikilla tosin on huviloita.

Verttuunjärvi on ollut erinomainen lintujärvi. Esimerkiksi äärimäisen uhanalaisia (CR) punasotkia on pesinyt järvellä jopa kymmenen paria. Kunnostushankkeen yhteydessä on tehty laajoja luonto- ja linnustoselvityksiä, mutta niitä ei tässä yhteydessä löytynyt. Linnustotiedot ovat tämänkin tähden puutteellisia.

Lajistossa on edelleen kuikka, kurki, kaulushaikara, ruskosuohaukka, pikkulokki, silkkiuikku, härkälintu, telkkä, sinisorsa, tavi ja punasotka (satunnaisesti). Tukkasotka (EN) ja nokikana (EN) ovat ilmeisesti hävinneet pesimälajistosta. Pesimälinnustotietojen ajantasaistamiselle olisi huomattava tarve. Kunnostettu Verttuunjärvi on potentiaalinen kohde arvokkaan linnuston elinympäristöksi.

Kohteen rajaukseen ei esitetä muutoksia (kartta 1).

Taulukko 1. Verttuunjärven luokittelu.

Kunta, kylä	**Pääluokka**	3	**Rajaus**	
Kankaanpää, Verttuu	alaluokat	3.3	ennallaan	1
Maakuntakaavan kohde	**Luonnontila**		**Muutoksen syy**	
SL-69	luonnontila, muutostila	1, 2	umpeenkasvu, rehevöityminen	4, 6
Seutukaava 5 tunnus	**Palautuvuus**		**Suojeluperuste**	
SL-69	ennallistaen	0	kasvitieteellinen	2
Satakunnan LSS 1995-98	**Kehityssuunta**		eläintieteellinen	6
191	vakaa	=	vaatii lisäselvityksiä	12
Pinta-ala	**Suojelustatus**		**Lähteet** (lähteen numero)	
MK: 80 ha	maakuntakaava, ls-alue	1, 12	1, 88	

Lisätiedot: Rehevä matala järvi, jonka ekologinen tila on tyydyttävä. Järveä on kunnostettu.
Järvi on ollut hyvä lintujärvi, mutta tiedot ovat vanhentuneet ja linnuston nykytila on epäselvä.

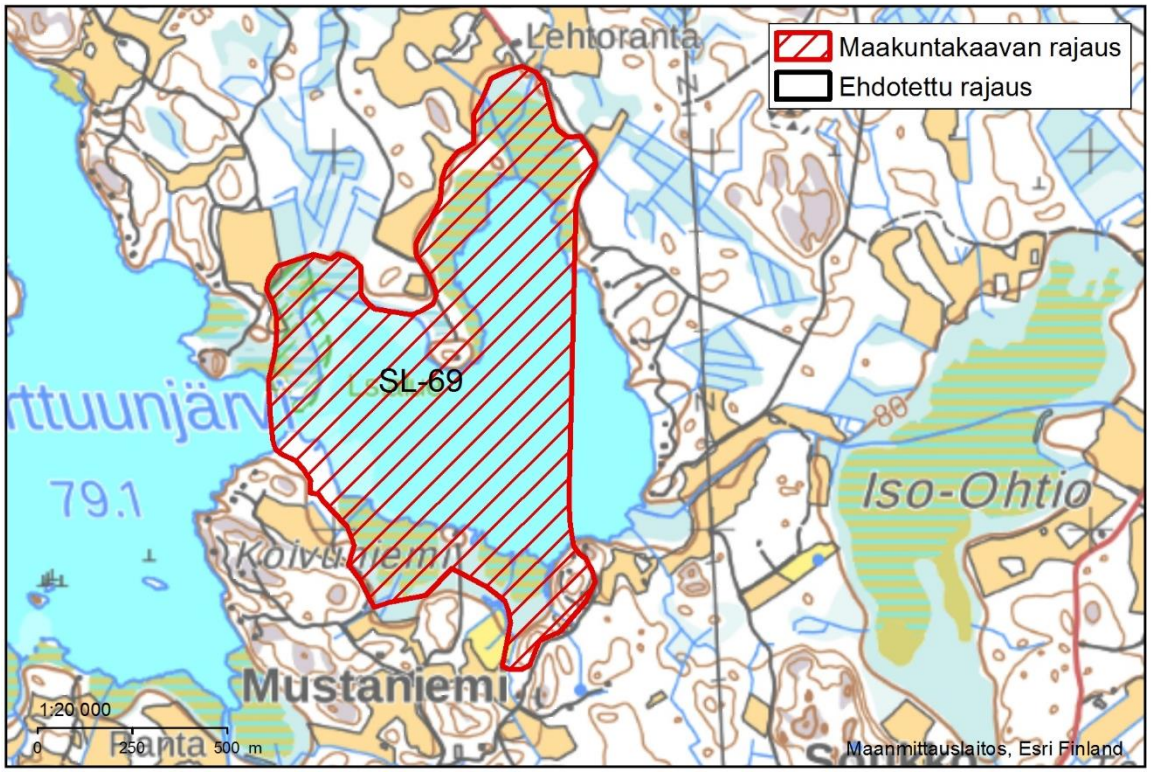

Kartta 1. Verttuunjärven (SL-69) rajaus.

Kuva 2. Kalliorannoilta on hyvä näkyvyys järvelle.

Lähteet

1 Hakila, Raimo: Satakunnan luonnonsuojeluselvitys. Kuntakohtaiset luontokartoitusaineistot. Julkaisematon. Liittyy julkaisuun A:249. Satakuntaliitto 2000.
2 Vieno, Marja: Satakunnan soiden moninaiskäytön selvitys 2014.
3 Hyvärinen, E.; Juslén, A.; Kemppainen, E.; Uddström, A.; & Liukko, U-M: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019.
4 Kontula, T. & Raunio, A. (toim.): Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja. Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet.
5 Vilén, Risto; Vasko, Ville ja Nuotio, Kimmo: Satakunnan maakunnallisesti arvokkaat lintualueet 2006-2014. Porin Lintutieteellinen Yhdistys ry & Rauman Seudun Lintuharrastajat ry 2015. 303 s.
6 Kokemäenjoen rantaosayleiskaavan luontoselvitys. Biota 2003. - 19 s
7 Jutila, Heli; Pykälä, Juha; Lehtomaa, Leena: Satakunnan perinnemaisemat. Suomen ympäristökeskus 1996. (Alueelliset ympäristöjulkaisut 14.) - 198 s.
8 Suominen, J.: Satakunnan kasvit. — Norrlinia 26: 1–783. 2013
9 Rassi, Pertti; Hyvärinen, Esko; Juslén, Aino; Mannerkoski, Ilpo. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010.
10 Vilen, Risto: Kokemäen Sääksjärven linnustolaskenta 2007.
11 Vilen, R. (2014). Kokemäen Sääksjärven linnustolaskenta 2014. Raportti, 10 s. Suomen Ympäristökeskus 2014.
12 Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat. Suomen ympäristö 32/2011. Kohdekuvaukset
13 Kirkkala, Teija & Vilen, Risto: Kokemäenjoen keskiosan vesikasvillisuusselvitys, osa II: Säpilänniemen tutkimusalue 2014-2016 (julkaisematon)
14 Kokemäenjoen rantaosayleiskaava. Kokemäen kaupunki 15.3.2010.
15 Mossberg B & Stenberg L, Suuri Pohjolan kasvio, Tammi 2005.
16 Uotila, P. & Kippo-Edlund, P. 1985: Vesien suurkasvillisuus. Julkaisuissa Tyysjärvi-Muuronen, K. (toim.). Vesiopas – Vedet ja Vesiluonto. ss. 61-90. Suomen Luonnonsuojelun Tuki, Helsinki.
17 Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.) 1998: Retkeilykasvio, 4. uudistettu painos, 656 s. Luonnontieteellisen keskusmuseon kasvimuseo. Helsinki.
18 Uusi-Seppä, Niina (toim.): Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään, huomenna. Satakunnan Museon julkaisuja 19 2012. 343 s.
19 Kimmo Nuotio; sähköpostiviesti 16.8.2019.
20 GTK. Turvetutkimusraportit.
21 Turo Hjerppe, Sari Väisänen ja Ilkka Sammalkorpi. Vesienhoito Kauvatsan reitillä –nykytila ja toimenpidesuositukset. Suomen Ympäristökeskuksen raportteja 19/24.
22 Kauvatsanjokivarren, Lievijärven ja Kuoppalanjoen osayleiskaava, voimaantulo 8.7.2010. Kokemäen Kaupunki.
23 Kokemäen keskustaajaman osayleiskaavan luontoselvitys. FCG 2015.
24 Ulvilan keskustaajaman yleiskaava. Kaavaselostus. Ulvilan kaupunki 2005.
25 Leineperin osayleiskaava. Ulvilan kaupunki 2006.
26 Petteri Mäkelä, Hyötytuuli; sähköposti 22.8.2019
27 Nuotio, Kimmo & Sillanpää, Matti. Porin Tahkoluodon merituulipuiston lähisaarien pesimälinnusto ja levähtäjät 2018.
28 Soidensuojelun täydennysehdotus. Maastoraportit. Julkaisematon. Varsinais-Suomen ELY-keskus
29 BirdLife Tiira-havaintojärjestelmä. Porin lintutieteellisen yhdistyksen havaintotietokanta.
30 Ahlman, Santtu: Nakkilan taajamaosayleiskaavan luontoselvitys 2010. Ahlman konsultointi & suunnittelu 2010. - 32 s.
31 Ryösä, M. ja Reiniaho, T. 1994: Nakkilan luontoselvitys 1993. — Nakkilan kunta, Nakkilan Lions Club ja Satakunnan metsälautakunta.
32 Karhu, Kari; Lampolahti, Janne: Nakkilan Arantilankosken alueen luontoselvitys. Satakunnan luontotietokeskus 2000. (Raportti 1/2000) - 7 s.
33 Rannikko, L. Kokemäenjoen ja sen sivuhaarojen kalataloudelliset kunnostustarpeet. Kesäkuu 2006. Varsinais-Suomen TE-keskus.
34 Nakkilan taajamaosayleiskaava. Nakkilan kunta. 6.5.2013.
35 Muinaisjäännösrekisteri. www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.79010016

36 Kirkkala, Teija: Pitkäjärven alueen luontoselvitys: Harjavalta, Kokemäki, Kullaa. Lounais-Suomen ympäristökeskus 1996. (Monistesarja 7/96.) - 26 s.
37 Ahlman, S. & Luoma, S. 2013: Isojen lintujen muuttoreitit Satakunnassa – havaintokatsaus. Turun Yliopisto, Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskus. 117 s.
38 Tero Toivanen, Timo Metsänen ja Teemu Lehtiniemi: Lintujen päämuuttoreitit Suomessa. BirdLife Suomi ry. 2014
39 Satakunnan vankila Köyliö, suppea luontoselvitys. Senaattikiinteistöt. Luontoselvitykset 2017
40 Esa Hankonen. Lähdeselvitysaineisto. S-posti 1.9.2019
41 Luonnonsuojeluasetuksen liite: luettelo uhanalaisista ja erityisesti suojeltavista lajeista. Ympäristöministeriö 2013.
42 Rintala, Veli-Matti: Satakunnan maakuntakaavassa osoitettujen arvokkaiden kallioalueiden (ge2) nykytilan inventointi -raportti. Satakuntaliitto 2013.
43 Kirkkala, Teija; Ikonen, Iiro: Kalataloudellisesti ja luonnonsuojelullisesti arvokkaat pienvedet Varsinais-Suomessa ja Etelä-Satakunnassa. Vesi- ja ympäristöhallitus 1994. (Monistesarja Nro 593.) - 109 s.
44 Kalinainen, Pertti; Hakila, Raimo: Satakunnan luonnonsuojeluselvitys 1984. Satakunnan seutukaavaliitto 1985. (Sarja A:145.) - 197 s.
45 BirdLife International (2019) Important Bird Areas factsheet: Oura and Enskeri archipelagos. Downloaded from http://www.birdlife.org on 11/09/2019.
46 Sami Luoma; sähköposti 11.9.2019
47 Mykrä, Sakari: Porin kaupungin alueen pienvesien inventointi 1990 / Limnell, Marko: Eräiden Porin kaupungin virkistys- ja suojelualueiden sudenkorennot 1989. Porin ympäristönsuojelulautakunta 1991. (Julkaisu 1/91.) - 48 s.
48 Mattila, Olli: Meri-Porin osayleiskaava-alueen luontoselvitys 1995. Porin kaupunginkanslian kaavoitusosasto 1996. (Porin kaupunkisuunnittelusarja C 46/1996.) - 40 s.
49 Jutila, Heli M.: Seed bank and emergent vascular flora of ballast areas in Reposaari, Finland. 1996. - Ann. Bot. Fenn. 33, s. 165 - 182.
50 Jutila, Heli M.: Seed banks of river delta meadows on the west coast of Finland. 2002. - Ann. Bot. Fenn. 39, s. 49 – 61.
51 Kimmo Nuotio; sähköpostiviesti 20.8.2019
52 Pasi Alanko; sähköpostiviesti 6.8.2019
53 Pomarkun-Siikaisten Isojärven tilan perusselvitys. Toim. Seppo Salonen. Pomarkun kunta 2002. - 89 s.
54 Jan Eerala; sähköposti 25.9.2019
55 Vilen, Risto; Porin Levon asemakaavan linnustoselvitys 2013. Genius Loci Luonto- ja kulttuuripalvelut.
56 Porin Yyterin lomakylän asemakaava-alueen linnusto- ja liito-oravaselvitys 2011. Ahlman konsultointi & suunnittelu
57 Heikurinen, J & Nieminen, M.; Merikarvian kalastusalueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2013-2017.
58 Koivunen, S., Nukki, H., Salokangas, S. Satakunnan Vesistöt – Käyttö, ja kunnostustarpeet. Pyhäjärvi-instituutti 2006.
59 Pohjajoen inventointi vuonna 2013. Kala- ja vesimonisteita nro 115. Kala- ja vesitutkimus Oy. 2013
60 Mattila, Olli: Pohjoisen satamatien jatkeen rakentaminen: yleissuunnitelman laadintaan liittyvä luonto- ja maisemaselvitys. Porin kaupungin kaavoitusosasto 1995. - 18 s.
61 rky.fi
62 Rintala, Veli-Matti: Satakunnan maakuntakaavassa osoitettujen arvokkaiden kallioalueiden (ge2) nykytilan inventointi -raportti. 27 s. + kohdekuvaukset. Satakuntaliitto 2013.
63 Sami Luoma; sähköposti 29.9.2019
64 Hertta-tietojärjestelmä; eliölajit. Suomen ympäristökeskus (SYKE).
65 Suomen lajitietokeskus. Laji.fi. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Luomus.
66 Ala-Risku, Terhi; Rantayleiskaavan luontoselvitys, Jämijärvi. Pohjanmaan luontotieto 2016.
67 Jutila, Heli; Pykälä, Juha; Lehtomaa, Leena: Satakunnan perinnemaisemat. Suomen ympäristökeskus 1996. (Alueelliset ympäristöjulkaisut 14.) - 198 s.
68 Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 31–34. Suomen ympäristö 1/2017
69 Härjämäki, Kimmo & al.: Maa- ja metsätalousalueiden monimuotoisuus ja kosteikot, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen julkaisuja, 2011.
70 Esa Hankonen; sähköposti 29.5.2019

71 Kaunissaaren maastokäyntimuistio 15.08.2016.Ikonen, Iiro.
72 Itämies, Juhani: Raportti kiurunkannuksen (Corydalis solida) ja pikkuapollon (Parnassius mnemosyne) kartoituksista Rauman ja Eurajoen alueella kesällä 2013. Varsinais-Suomen ELY-keskus 2013.
73 Kaunissaaren hoitoa koskeva aloite Eurajoen kunnalle 8.8.2019. Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry 7 s.
74 Anu Saarinen ja Ossi Siivonen: Kaunissaaren putkilokasvillisuusselvitys 2005. Opinnäytetyö.
75 Kimmo Nuotio; sähköposti 8.9.2019
76 Ville Vasko; sähköposti 8.8.2019
77 Raimo Sundelin; sähköposti 2.9.2019
78 Kalle Haapala; sähköposti 4.9.2019
79 Esa Hankonen; sähköposti 17.6.2019
80 Rauman Unajan ja Voiluoto–Anttilan osayleiskaavojen luontoselvitys 2012. Rauman kaupunki. Ahlman konsultointi & suunnittelu
81 Tuovinen, Teemu: Karvianjoen pohjoisosan taimenpuroinventoinnit. Raportteja 83/2014. Varsinais-Suomen ELY-keskus. 140 s.
82 Euran Väsönsuon nummirahkasammalselvitys 2016. Tmi Esa Hankonen 2016. 10 s.
83 Esa Hankonen; sähköposti 17.10.2019
84 Rautiainen, Pirjo: Karvia: osayleiskaava-alueen luontoselvitys 2005. 2005. - 13 s
85 Ala-Risku, Terhi: Karvianjoen eteläosan seutukaavan suojelurajauksen ja liito-oravareviirien tarkistus 2010. Tmi-Pohjanmaan Luontotieto
86 Esa Hankonen; sähköposti 1.9.2019
87 Luonnontieteellisen keskusmuseon kasviatlas: http://koivu.luomus.fi/kasviatlas/
88 Sari Koivunen, Heli Nukki, Susanna Salokangas: Satakunnan vesistöt Käyttö ja kunnostustarpeet Pyhäjärvi-instituutin julkaisuja Sarja B nro 12. Eura 2006.
89 Juutinen, Riikka (toim.). Lähteikköjen ennallistamistarve - hyönteislajiston tarkastelu ja koko hankkeen yhteenveto. Metsähallitus, Vantaa, 2010. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 193. 133 s.
90 Britschgi, Ritva, Rintala, Jari, Puharinen, Suvi-Tuuli. Pohjavesialueet – opas määrittämiseen, luokitukseen ja suojelusuunnitelmien laadintaan. Ympäristöhallinnon ohjeita 3/2018
91 Hankonen Esa 2018: Satakunnan pohjavesialueiden E-luokka -luontotyyppiselvityksen 2018 väliraportti
92 Esa Hankonen; sähköposti 23.9.2019
93 Hankonen Esa 2019: Satakunnan pohjavesialueiden E-luokka -luontotyyppiselvityksen 2019 kohdekuvaukset (julkaisematon).
94 Salmi, Pasi; Karén, Virpi: Pukanluoman Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. (Varsinais-Suomen ELY-keskus, 2014-06)
95 Esa Hankonen; sähköposti 2.11.2019
96 Esa Hankonen. Uhanalaisten kasvien selvityksiä Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa 2016.
97 Sini Solala; sähköposti 11.11.2019